

УДК 37.011:37.02 (477)

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Студ. К. О. Дейнека, гр. БПТ-17

Науковий керівник канд. пед. наук, доцент О. М. Внукова

Київський національний університет технологій та дизайну

Серед видатних вітчизняних педагогів та діячів у сфері освіти особливе місце посідає Софія Русова, праці та ідеї якої стали величезним внеском у теорію освіти. **Мета нашого** дослідження: проаналізувати та дослідити концепцію дошкільного виховання, розроблену С. Русовою, та визначити її актуальність і співзвучність із сучасними методами виховання у дошкільних закладах освіти.

Згідно з метою та предметом дослідження було встановлено такі **завдання**: проаналізувати педагогічну спадщину Софії Русової; з'ясувати сутність та актуальність розробленої концепції С. Русової та визнати шляхи її практичного використання на сучасному етапі.

Об'єкт дослідження – педагогічні ідеї та діяльність Софії Русової.

Предмет дослідження – дошкільне виховання за концепцією С. Русової.

Для розв'язування поставлених завдань використано такі **методи наукового дослідження**: теоретичний аналіз наукових літературних джерел, синтез, узагальнення, порівняння, конкретизація, дослід.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання на сучасному етапі педагогічних ідей С. Русової у дошкільних освітніх закладах України.

Результати дослідження. Педагогічна спадщина С. Русової є предметом особливого інтересу науковців, зокрема, О. Джус, Є. Коваленко, О. Таран, О. Проскури, А. Богуш та ін. Розроблена С. Русовою концепція, в основу якої лягла система вимог та правил до організації українського дитячого садка, на сьогодні є найбільш обґрунтованою. "Система національної педагогіки С. Русової – система, яка за пристрасністю відстоювання ідей національної школи не має аналогів у світовій педагогіці", – зазначив О. Губко [2, с. 15].

Важливу роль у своїх працях психолого-педагогічного характеру С. Русова надавала аналізу тих чинників, які окреслюють розвиток дитини та визначають головні мету, зміст, методи та напрями виховання. Працю С. Русова визначала як важливий засіб і основу виховання. У своїх творах «Єдина діяльна (трудова) школа», «Дидактика» педагог обґрунтувала принцип відповідності завдань навчання вимогам часу. С. Русова дійшла висновку, що виховання повинно ґрунтуватися на таких принципах: індивідуальність, національність, відповідність соціально-культурним вимогам часу, пріоритет сім'ї у вихованні дитини дошкільного віку, мовленнєвий розвиток, гармонійний розвиток здібностей та художньо-естетичного сприймання. На думку С. Русової, саме садочки, побудовані на таких принципах, дадуть українському народу свідомих, чесних громадян, які здобудуть йому світлу долю.

Невіддільною складовою процесу виховання є вихователь. С. Русова зазначала, що хороший вихователь повинен піклуватися про загальний розвиток дітей. «Такої постаті вчителя, постаті нового Моїсея, що виводить свій народ з тенет темряви, несвідомості, поневолення – до нового життя, вимагає сучасний стан України від учителя тої єдиної школи, де має вчитися весь український народ без жодних соціальних обмежень [3, с. 240].

Досліджуючи педагогічні праці, неможливо оминати унікальну у своєму роді книгу «Нові методи дошкільного виховання», яка містить практичні поради, та слугує посібником для садівниць (вихователів). Вихователю Русова відводить певну роль «другої матері», яка має бути така ж близька, як маги, і до того ж добре фахово підготовлена.

Погоджуючись з вищезазначеною думкою С. Русової, ми вирішили провести опитування серед майбутніх педагогів КНУТД – студентів 2-5 курсів спеціальності «Професійна освіта», адже саме вони покращуватимуть стан освіти в майбутньому. Опитувальник містив питання щодо ідей та концепції С. Русової, їх актуальності та можливості використання у сьогоденні. За результатами опитування, можна сказати, що сучасні майбутні педагоги достатньо ознайомлена з концепцією та ідеями Софії Русової, та готові підтримувати впровадження та застосування цих ідей у практиці дошкільного виховання, а також зацікавлені в пошуках більш актуальних методів виховання.

Сьогодні в період активного пошуку шляхів модернізації дошкільної освіти, педагогічна спадщина С. Русової представляє великий інтерес для сучасних освітян та є досить актуальною, зокрема, програма «Українське дошкілля» [1] містить основні засади концепції Софії Русової.

За ідеями Русової сьогодні в Україні працює досить велика кількість дошкільних закладів, зокрема, садочки Києва, Ніжина, Трускавця, Прилук, Чернігівської, Івано-Франківської, Кам'янець-Подільської областей. Проаналізувавши структуру та програми цих садочків, ми відокремили основні і найважливіші компоненти розвитку та формування особистості, де переважає розумове, моральне, естетичне, трудове та фізичне навчання. Тому, головними завданнями, які ставлять перед собою вищезгадані садочки, є: виховання та розвиток у дітей дошкільного віку високих моральних почуттів, навичок та поведінки; формування здатної до власного, свідомого вибору та збагачення себе та народу; формування цілісної та зрозумілої картини світу для дітей; виховання соціальної, працелюбної та творчої особистості; створення сприятливих умов для правильного та гармонійного розвитку дошкільнят; покращення фізичного, психічного та емоційного розвитку дітей; пробудження любові, поваги та турботи до свого краю, мови та батьків.

Активне впровадження творчої спадщини Софії Русової в теорію та практику української національної системи освіти в дошкільних закладах обумовлюється тим, що вона зорієнтована на створення національного дитячого закладу з розкриттям та урахуванням індивідуальних особливостей кожної з дитини, її унікальності. Водночас, не втрачає актуальності у наш час ідеї С. Русової про особливо бережне ставлення до дитини та про сприятливі умови її розвитку з перших років життя, відповідального ставлення батьків та педагогів до дитини.

Висновки. С. Русова створила глибоко гуманістичну, оригінальну концепцію виховання дітей дошкільного віку. За своїм науково-методичним рівнем ця концепція відповідала рівню найбільш передових теорій дошкільного виховання свого часу.

Дослідивши концепцію дошкільного виховання С. Русової, ми дійшли висновку, що центральне місце педагог відводить дитині з її вродженими задатками, здібностями, можливостями, а виховання, спадщина та середовище постають головними факторами формування і розвитку особистості. Орієнтація на дитину, розвиток її здібностей, природних сил і талантів – це те, на що потрібно позачергово звертати увагу у діяльності освітніх установ. Дошкільний заклад має зібрати у собі всі скарби національної культури, зразки багатоговікової народної творчості та традицій. Освітньо-виховні аспекти, які викладені у педагогічній концепції С. Русової постають неодмінною умовою творення нової за змістом і за формою теорії та практики освітньої діяльності в Українській державі.

Ключові слова: педагогічні ідеї, педагогічна спадщина Софії Русової, концепція дошкільного виховання, виховання в дошкільних закладах освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко. — Тернопіль : Мандрівець, 2012. — 264 с.
2. Губко О. Т. Формування національної свідомості юнацтва у світлі ідей Софії Русової // Рідна школа. — 1992. — № 1. — С. 13–15.
3. Русова С. Вибрані педагогічні твори. У 2 кн. / За ред. Є. І. Коваленко; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук. — К. : Либідь, 1997. Кн. 2. — 320 с.